

Dne 18. avgusta: na trg prignanih 8532 repov, plačevali so jih par po 22—27 gold. 50 kr. ali ocedene po 45—58 kr. kilo.

Dne 17. avgusta; na trg prignanih je bilo 14.681 repov, ki so se plačevali par po 20 gold. 50 kr. do 26 gold. 50 kr., ali ocedene kilo po 45—52 kr.

Dne 24. avgusta: na trg prignanih je bilo 13.579 repov, kateri so se plačevali par po 20 do 27 gold., ali ocedene po 38—48 kr. kilo.

(Dalje prihodnjič.)

Kuga med raki.

Od mnogo strani naše domovine dohajajo naznana o bolezni med raki; druga poročila, posebno od gornjega teka Krke, trdijo, da se tam raki prav dobro počutijo. Vsikakor pa bo to vse lastnike ribištva in rakolova in vse prodajalce rakov zanimalo, kako opisuje to kugo v „L. J. Z.“ prof. Harz v Monakovem: On trdi, da ta bolezen nastane po črvu imenovanem „distomum cirrigerum“, ki se zaredi v znotranjih delih rakovega života, posebno v repnih mišicah, plavutah zadnjice, v kleščah, tipalnicah, v čevesu in želodcu.

Dokler je črv v raku, ni goden za spolovno pomnoženje in se v tem stanu ne more zalesti od raka k raku, temveč potrebuje za to druge bolj razvite živali. Opazovanje kaže, da se take bolj razvite živali, s katerimi se potem črv pomnoži, izredé v ribah, in da te posredujejo dotiko med obojimi živalicami. Potem bi jajca v ribah živečih samic, ki od njih odhajajo z redno od njih odhajajočim blatom in z ribjim drobom, ki se v vodo meče, prihajala v vode, kjer živé raki, da potem, kedar črviček iz jajca zleze, zaide v raka in tam povzroči omenjen bolezen.

Žive ali mrtve rake pa zopet ribe pojedó in s tem je sklenjen tek črvičevega življenja.

Po vsem tem bi se ta kuga med raki zabranila, ako se zabrani po navedenem vsaka dotika med ribami in raki, kar se vé da v tekočih vodah nikakor ne gre.

Tržaška razstava.

O cesarskem paviljonu, kateri je prvi kinč razstave, in o 2. oddelku, v katerem so razstavljene vse najimennitnejše stvari, piše tržaška „Edinost“:

Cesarski paviljon.

Kakor hitro zapustiš po dolnjih vratih poslopja št. I. bosensko razstavo, predstavlja se ti med drevesi in rožami sicer majhen, a prekrasen cesarski paviljon. Ta paviljon ima namen, da služi cesarju in njegovi rodovini za porabo med časom, ko cesar ali kak drug ud njegove dinastije obiše razstavo; tam je tudi cesarjev brat slovesno izrekel, da je odprta razstava.

Zunanost cesarskega paviljona je kaj krasna, slog mu je zdaj obče vpotrebljevan „renaissance“. Vhod v paviljon je od zadej; skoz vrata stopiš précej v dvorano, katera je krasno odičena sè slikarijami od mojsterske roke, slike predstavljajo trgovino in obrtnijo, po tleh so prekrasne turške preproge, mize, stoli in drugo pohištvo, vse je pozlačeno in iz baržuna; iz dvorane na desno in levo se ide v dve sobi, kateri ste še krasnej, prav po cesarsko odičeni, in kateri imate služiti cesarski rodbini za sprejemanje in pa za ručak; nasproti vhoda so vrata, ki držé na velik balkon, s katerega

vživaš prekrasen pogled na morje, z balkona pa držé stopnice na levo in na desno v razstavo, okoli stopnic in pred paviljonom so razstavili tržaški vrtnarji vse, kar imajo najlepših in nenavadnejših rastlin, cvetic in družega vrtnarskega lišpa, tako, da se ti predstavlja ta paviljon ves v cveticah, katere puhté najprijetnejšo vonjavo.

Blizo cesarskega paviljona je drug majhen paviljon za godbo, sezidan in krit na način školjke, tako sicer, da je preskrbljeno po akustičnih pravilih za dobri odmev glasbe. Zraven tega paviljona je tržaška kavarna najboljšega tržaškega kavarnarja, gosp. Pitschen-a.

A zdaj si uže tudi pred vhodom v glavno poslopje razstave, št. 2; slog tega poslopja je enak slogu poslopja št. 1, samo da je najmanj štirikrat večje, nego zadnje. To poslopje je dolgo nad 320 metrov, iz tega samega se vidi lahko, kako velikansko je.

Glavno poslopje, št. II.

Pred poslopjem je vse v cveticah, a kakor hitro stopiš v poslopje samo, ne veš, kam bi poprej obrnil svoje oči; toliko lepega in zanimivega se ti predstavlja naenkrat. V tem poslopju so razstavljeni skoraj izključljivo predmeti sekcije C (obrti). Pri vhodu na desno in levo imata prostor razreda 3. in 4.

Najlepše predmete v tem razredu so razstavili tržaški fabrikantje mjila, med njimi se odlikujete tvrdki Karol Pollak in pa Avgust Politzer. Prvi je razstavil velikansk monument v modernem slogu, vrh monumenta je alegorijski kip, predstavljač Trst, v čegar vznožji se nahajajo razni emblemi trgovine in obrtnije, na vsakem kraji tega monumenta so ti po 4 metre visoke prosto stoječe kolone, na kolonah pa so velike in krasno delane vaze. Vse to velikansko delo je iz priprostega mjila, imitacija marmorja, tako, da bi človek mislil, da stoji pred kakim spomenikom iz marmorja.

Okusno je razstavila tudi firma Avgust Pollitzer mjilo v raznih podobah. Moramo reči, da ste ti dve firmi v Trstu uvedli to obrtnijo, katera zdaj vrlo napreduje, tako sicer, da Trst razpošilja zdaj svoje mjilo čez morje in tudi v notranjo Avstrijo in da se ta obrt z vsakim dnevom širi. Krasni so tudi izdelki iz cerezina (podzemeljski vosek, katerega dobivajo v zemlji na Ogerskem in Rumunskem in ga potem tako rafinirajo, da postane po barvi skoro enak pravemu vosku, vendar pa ne tako dober) od tovarne g. Ujheli-a iz Stockerau-a pri Dunaji. Ta firma je razstavila v posebnem predalu vse polno lepo narejenih sveč cerkvenih in za domačo rabo, potem kipov in drugih oblik, vse iz te vosku tako enake mase; take sveče so veliko ceneje od pravih voščeni.

Tovarna sveč, zvana „Apollo“, z Dunaja je razstavila kaj lepe sveče za domačo rabo, tako zvane „Mily“, te sveče slovó uže nad 30 let in so še vedno najboljše v Avstriji. Čisto novo bažo sveč stearinskih je razstavila firma F. Semmler in H. Frenzel v Brnu; te sveče imajo po dolgosti 4 votline, da skoz nje more zrak; ta način upliva nekda na to, da se sveče ne kajfajo in da svitilejše goré.

Krasna mjila v vseh formah in sveče iz Glicerina je razstavila znana firma F. A. Sarg's Söhne iz Liesinga pri Beču.

Omeniti nam je posebno domačih svečarskih izdelkov iz Ljubljane, Gorice in Trsta. Iz Trsta je razstavil Machlig voščene sveče srednje vrednosti. Gosp. Seemann iz Ljubljane je razstavil lepe, velike cerkvene sveče in druga galanterijska dela iz voska; njegovi albumi in cvetice so prekrasne in prekosijo mnoga druga

enaka dela; a cerkvene velike sveče, razstavljene po gosp. Oroslavu Dolencu iz Ljubljane, so lepše gledé dela in materijala, med tem, ko albumi tega zadnjega ostajajo za Seemanovimi gledé okusa.

Vidi se pa vendar, da je v Ljubljani ta vrsta obrtnije dobro uvedena in zastopana. Gosp. Bader iz Gorice je izložil tudi lepe cerkvene sveče, a gledé materijala in okrasja imajo prednost ljubljanske, le v visokosti je on prvi; razstavil je dve sveči, ki imate gotovo nad 2 metra dolgoti in nad 40 centimetrov debelosti, podobni ste majhnim žrdom. Tudi iz Dalmacije je nekaj lepega in dobrega v tej stroki na razstavi.

Blizo teh sveč je razstavil nek Josef Reif iz Prage prekrasne kristale v vseh barvah, ki imitirajo razne dragocene kamne, demante, rubine, topaze, opale itd. Vredno je, da si človek te ogleda, ker podučí se o napredku Česke gledé fabrikacije in brušenja steklovine.

Zdaj pridejo na vrsto razni kemični izdelki. Dienne-donné in Moravia iz Trsta, potem Moschitz iz Tržiča (Monfalcone) razstavili so razne izdelke iz masti in katrana mineralnega in vegetabilnega, kakor mazila, barvila, firneže itd. Fidelis Terpinč iz Ljubljane je razstavil zmljate barve iz lesenih barvil, vse prav dobro in lepo. Goll iz Spodnjega Dravberga je razstavil smole in masti, on prekosi naše Tržačane.

Tržaška firma Dubich je razstavila razen prah proti insektom, vse polno esenc, eteričnega olja, šmirgelja in drugih enakih predmetov, ta firma ima veliko fabriko, v tej stroki jako lepo napreduje ter povzdiguje domačo obrtnijo; ona rabi domače, isterske in dalmatinske surovine, kar je jako koristno, in vsled česar moremo firmi le čestitati. Omeniti je pohvalno kemičnih izdelkov teh-le firm: A. Zankl iz Gradca, bratje Lewinsky Dobriša blizo Prage, fabrike olja za mašine, potem repnega in eteričnega, Schuldes, Schickhardt in Klepetař iz Brna, tovarne J. Bulis e Comp. iz Holešovic pri Pragi, ki je razstavila najfineja barvila, potem Witrofsky iz Brna, ki je razstavil različne kemikalije, firme Pohlidal e Zametzky, ki je razstavila izvrstne esence, nadalje fabrike grofa Larischa iz Svetlane na Moravskem, ki je razstavila belo barvo iz cinka (Zinkweiss), ki prekosi vsa dosedaj poznana bela barvila, in konečno naj omenimo tudi dunajskih parfumerij, ki so razstavile krasno mnilo za toaleto v podobi različnega sadja, tako dobro ponarejeno, da bi človek mislil, da ima pravo sveže sadje pred seboj.

Reči moramo, da ste gledé kemičnih izdelkov Češka in Moravska najboljše zastopani, potem tudi Beč in še le potem južne dežele. Na Českem pač cvete obrtnija vsake koli stroke, to se vidi uže na razstavi. A česki in poljski fabrikantje so tudi bolj narodni, nego pa mnogi naši manjši obrtniki; oni so izpostavili tudi česke in poljske napise, akoravno jih tukaj manj umejo, a naši razstavljalci, razen Oroslava Dolenca, se tega sramujejo, niso hoteli pridejati slovenščine svojim izdelkom.

Bomo videli, kako bo izgled v drugih oddelkih. Gotovo pa bomo šibali tako mlačnost, kjerkoli jo najdemo.

(Dalje prihodnjič.)

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Prišedši iz podzemeljskih rakev pregledovali smo vnovič velikost bazilike in njene razmere z nekaterimi

izmed slovečih in največih svetišč vsega katoliškega sveta. Od glavnega srednjega portala po baziliki gor gredé vidi obiskovalec v cerkveni tlak vdelane majhne medeninaste (mesingaste) zvezdice, ki kažejo to razmerje. Kakor sem uže o prvem popisu Št. Peterske bazilike omenil, je ona največe svetišče vsega sveta. Prostor, na kateri stoji, šteje v štirivogelniku (Quadrat-Flächenmass) 21.190 metrov. Na dolgoti meri 187 metrov. Za njo pride cerkev sv. Pavla v Londonu s 158 $\frac{1}{2}$; stolna cerkev v Firenci s 149 $\frac{1}{2}$; stolna cerkev v Milanu s 135; cerkev v Boloniji s 133; Št. Pavelska bazilika v Rimu s 128; Kolinska stolica s 132; cerkev v Antwerpenu s 117, in nekdanja cerkev sv. Sofije (zdaj, žalibog, mahomedanska mošeja) v Carigradu s 110 metri.

Ker sem se povrnil še enkrat k nekolikemu popisu Št. Peterske bazilike, naj spregovorim o tem malo več. Stoji ona na prostorih, kjer je imel grozoviti cesar Nero, ta prava krvoločna zver in nečlovek, svoje vrte in gledališče. Na vse mogoče načine, ki mu jih je navdihoval menda le sam peklenščak, mučil in moril je kristijane na tem mestu. Oni srečni izmed njih, ki so odšli trinostvu njegovemu, pokladali so pa skrivaj mučeniška trupla ravno na tem mestu v podzemeljsko votlino k večnemu počitku, prinašali pa tudi od drugod mrtve mučenike le-sèm, med drugimi tudi truplo sv. Petra. Votlina bila je ravno ondi, kjer stoji zdaj podzemeljska rakev sredi bazilike. Ko je po preteklih 300 letih silnega preganjanja zadobila krščanska vera in cerkev mir, dal je cesar Konstantin pozidati nad zgoraj omenjeno votlino, tedaj ravno nad grobom sv. Petra in poleg njegovih koščic počivajočih družih mučenicov, velikansko baziliko. Slika njena, ki leži na mizi pred mano, kaže mi, da morala je uže tudi ona biti velike lepote in v svoji opravi jako dragocena. To trdi tudi dotični popis.

Al, kakor ni nič stalnega pod solncem, pričela so se bila tudi pri tej baziliki kazati predznamenja razpada. Prvi jel je misliti na zidanje nove Št. Peterske cerkve papež Nikolaj V., pa vhitela ga je smrt. Papež Julij II. je hotel izpeljati misel svojega sprednika, dal si narediti po strokovnjaku Bramante-u načrte, ki so mu bili tako po volji, da se je zadnja stran bazilike jela koj podirati; v soboto pred belo nedeljo, 18. aprila 1506. pa položen je bil vkljub temu, da so se baje kardinali zidanju nove bazilike upirali, za njo temeljni kamen. Poldrug sto let trajalo je zidanje novega svetišča, lope in galerij ob Št. Peterskem trgu; arhitekt Bramante je bil po osemletnem vodenju zidanja umrl; po njegovi smrti pa je prevzel neki Julijan da Sangallo (pod papežem Leonom X.) vodstvo zidanja. Toda uže po poldrugem letu odložil je prostovoljno to čast. Zdaj stopil je vodstvu zidanja na čelo slavni, 31 let stari umetnik Rafael, in to po željah, katere je bil izrazil umirajoči Bramante. Al tudi Rafaela pokosila je kmalu smrt. Za njim vodila sta zidanje še dva arhitekta, Boltižar, Peruzzi in Antonio da Sangallo, slednji nek s slabim vspehom. Prenarejal je namreč vsak mojster kolikor toliko načrt, tedaj je uže takrat veljal pregovor: „Vsake oči imajo svojega malarja“.

Zdaj se je, in to še le po dolgih prošnjah papeža, vdal slavni umetnik Mihelangelo, da je prevzel vodstvo zidanja. Bil je takrat uže star 72 let; svojemu truplu in duhu ni več zaupal dovolj moči za vodstvo tako ogromnega dela; izgovarjal se je, „da ni strokovnjak“. Prevzel je jako težavno nalogo določno brez kakega plačila in odškodovanja, po njegovih lastnih besedah „edino le iz ljubezni do Boga in iz spoštovanja do kneza apostolov.“ Predelal je on po bistrosti svojega uma vkljub sivi starosti stavbeni načrt, delo je odslej čudo-